

Landelijke Dag 2007

Vlinders en libellen: waarnemen en beschermen

Ook dit jaar weer organiseert De Vlinderstichting de Landelijke Dag voor donateurs, vrijwilligers en alle mensen die geïnteresseerd zijn in vlinders en libellen. De rode draad van deze dag zijn de waarnemingen: wat wordt er waargenomen, hoe worden waarnemingen verzameld en wat wordt er vervolgens mee gedaan? De veldwaarnemingen, voor een groot deel door vrijwilligers verzameld, zijn onmisbaar voor behoud en herstel van vlinder en libellen. Er zijn grote verschillen tussen waarnemers. Er zijn er die af en toe een losse melding doorgeven, maar er zijn er ook die wekelijks vaste routes zorgvuldig tellen. Beiden zijn belangrijk en leveren belangrijke informatie.

Door de losse waarnemingen krijgen we kennis over waardevolle gebieden en over de plekken waarbij in inrichting en beheer rekening met soorten moet worden gehouden. De gegevens, verzameld door het regelmatig tellen van dezelfde vlinderroute, helpen beheerders hun beleid aan te passen en geven een beeld van hoe het gaat met de vlinders en libellen in Nederland. Tegenwoordig worden veel waarnemingen digitaal doorgegeven en dat geeft mogelijkheden om snel te reageren. Ook de plaatsbepaling wordt steeds nauwkeuriger door kaartapplicaties en GPS. Kortom, de waarnemingen veranderen en dus ook het gebruik ervan.

De dag is opgebouwd uit korte kleurrijke presentaties en boeiende films met nog nooit eerder vertoonde beelden. Wat dacht u van 'De reis van een Viking; invasie van rouwmantel nader bekeken' en 'Stropen, smeren, lichten, mijnen en kloppen', een film over nachtvlinderonderzoek? Ook zal er aandacht zijn voor het buitenland. Een van de presentaties gaat over Europese libellen en er zal een film worden vertoond over de vlinders van de streek Var in Zuid-Frankrijk waarin onder andere prachtige beelden van pijpbloemvlinders te zien zijn.

Zoals gebruikelijk wordt er weer een Gouden Vlinder uitgereikt aan een of meer personen die zich buitengewoon verdienstelijk hebben gemaakt voor vlinders en hun bescherming. Tijdens de ruime pauzes is er gelegenheid om de informatiestands te bezoeken en om uw natuurboekenverzameling weer aan te vullen bij de gespecialiseerde boekenverkopers en bij De Vlinderstichting. De volgende organisaties zullen zich hier presenteren: Wil Meijs natuurboekhandel, entomologiespecialzaak Vermandel, NVL, Stichting Veldwerk Nederland, de Natuurkalender, NHGL, Nan Verschoor (o.a. houten vlinderbroches, Hannie Joziassie (vlinderwenskaarten) en natuurlijk laten de medewerkers van De Vlinderstichting zelf zien waar we mee bezig zijn.

Maar bovenal is het dé gelegenheid om met honderden andere vlinder- en libellenliefhebbers te genieten van boeiende verhalen en kleurrijke beelden. Een mooie start van het nieuwe vlinder- en libellenseizoen.

Tot ziens op de Landelijke Dag!

Praktische informatie Landelijke Dag

Dag: 24 maart 2006

Tijd: 10.00 – 16.00 uur

Plaats: Reehorst te Ede

Toegang: € 8,-

Lunch: € 11,-

Aanmelden: via de antwoordkaart in dit blad

Uitsluitend tijdens de Landelijke Dag zal het boek *Dagvlinders van Fryslân* te koop zijn voor slechts € 5,-!

Programma

- 09.30 uur Ontvangst met koffie/thee
- 10.00 uur Opening (Theo Verstrael)
- 10.10 uur *De reis van een Viking; de invasie van de rouwmantel nader bekeken* (Jaap Bouwman)
- 10.30 uur *Sint Pietersberg: vlindertellingen en beheer* (Robert Ketelaar & Guido Smeets)
- 10.50 uur Uitreiking Gouden vlinder (Jan Willem Sneep)
- 11.00 uur Koffie- en theepauze
- 11.30 uur Film: *Nachtvlinders waarnemen: van stropen tot lichten* (Dick Groenendijk & Annette van Berkel)
- 11.45 uur *Wat kunnen we allemaal met nachtvlinderwaarnemingen?* (Willem Ellis)
- 12.05 uur *Wat hebben vlinders en libellen met vogels en mossen te maken?* (Victor Mensing & Kars Veling)
- 12.25 uur Lunchpauze
- 13.40 uur Film: *Libellen: hun leven en werk* (Annette van Berkel)
- 13.55 uur *Naar een Europese libellenatlas* (Vincent Kalkman)
- 14.15 uur Wiekentkwis: vlinders en libellen (Dick Groenendijk)
- 14.35 uur Koffie- en theepauze
- 15.05 uur Film: *Vlinders in de Var in de war* (Brigitte van Limburg Stirum, Annette van Berkel & Pieter Kan)
- 15.20 uur *Kansen voor het Klaverblauwtje, een grensoverschrijdend verhaal* (Hans Van Dyck)
- 15.40 uur Uitslag Wiekentkwis (Dick Groenendijk)
- 15.50 uur Afsluiting (Theo Verstrael)
- 16.00 uur Einde

<advertentie>

vlindernetten
insectenboeken
microscopie
natuuronderzoek

Entomologie-specialzaak VERMANDEL
Poorterslaan 118 - 4561 ZN Hulst
tel. 0114-370378 fax. 0114-370381
info@vermandel.com
www.vermandel.com

© Bernard Franssen

2008: 25 jaar Vlinderstichting

De Vlinderstichting werd opgericht in 1983. En dus bestaan we in 2008 al 25 jaar. Een goede aanleiding om stil te staan bij wat we hebben bereikt en - nog belangrijker - vooruit te blikken naar de toekomst. Dat doen wij in de vorm van vele uiteenlopende activiteiten. Wij hopen dat iedereen die bij ons werk betrokken is zal merken dat we een jubileum vieren. Daarbij denken we natuurlijk aan onze donateurs, waarnemers en (oud)medewerkers maar ook bijvoorbeeld aan organisaties waar we mee samenwerken. Een groepje medewerkers is bezig met het uitwerken van ideeën die leven rondom het jubileum. Vast staat dat er een internationaal wetenschappelijk vlindercongres wordt georganiseerd. Wat we verder gaan doen, laten we u in de loop van het jaar weten. We houden u dus op de hoogte.

Vlinderstichting spreekt in op N2000-aanwijzing

Met een grootscheepse campagne in landelijke dagbladen en de televisie heeft het Ministerie van LNV op 9 januari j.l. de aftrap gegeven voor de inspraak over de aanwijzing van de eerste 111 Natura 2000 gebieden. In totaal zullen 162 gebieden deze status

krijgen waarmee Nederland zijn bijdrage levert aan de realisatie van het Europese netwerk aan natuurgebieden die bedreigde flora en fauna duurzaam moet gaan beschermen. In de eerste tranche zit een aantal voor vlinders en libellen belangrijke gebieden, zoals het Fochteloërveen (veenhooibeestje), Wieden en Weerribben (grote vuurvliinder, zilveren maan, donkere waterjuffer), Lonnekermeer (gevlekte witsnuitlibel) en Kampina & Oisterwijkse Vennen (grote weerschijnvlinder). Bij tenminste twee gebieden die mede zijn aangewezen voor het donker pimpernelblauwtje hebben wij kritiek op de voorgestelde begrenzing. Zowel in de Moerputten/Vlijmens Veer/Bossche broek als in het Roerdal is onvoldoende rekening gehouden met de door ons eerder ingebrachte voorstellen. Daardoor zal de aanwijzing van deze gebieden niet ten volle de mogelijkheden voor bescherming van het donker pimpernelblauwtje benutten. Daarom zal De Vlinderstichting gebruik maken van de inspraakmogelijkheden en zo alsnog proberen de begrenzing bij te stellen waardoor deze ernstig bedreigde soort wél optimaal zal profiteren.

Vlindernamen

Van twee lezers kregen wij het verzoek om van vlinders voortaan ook de wetenschappelijke namen te vermelden. De redactie hanteert in het algemeen de Nederlandse namen zoals die in onze Veldgids Dagvlinders worden gebruikt. Wij gaan ervan uit dat dit voor de meeste mensen prettiger leesbare artikelen oplevert.

De eerste keer dat de naam

wordt genoemd van vlinders die niet in Nederland voorkomen, nachtvlinders en libellen, worden de wetenschappelijke namen altijd hieraan toegevoegd.

Nu moet de redactie wel de hand in eigen boezem steken en bekennen dat hier niet altijd even goed op gelet wordt. Maar we beloven u dat wij ons in het vervolg weer aan onze eigen richtlijnen zullen houden.

Tuinvlindertelling 12 en 13 mei 2007

In 2006 zijn op 100 plekken verdeeld over het land nectarkroegen geplaatst bij kinderboerderijen, NME-centra en dergelijke. Die nectarkroegen zijn kleine vlindertuinen met een bar waar vanaf de bezoekers de vlinders die op de bloemen afkomen moeten observeren en noteren. De kroegen zijn geplaatst in het kader van de campagne HIER van de Nationale Postcode Loterij. HIER wil de gevolgen van klimaatverandering duidelijk maken aan de Nederlandse bevolking en tevens de mensen wijzen op de manieren waarop ze zelf iets aan de klimaatverandering kunnen doen.

In het weekend van 12 en 13 mei is er een actieweekend waarbij in al die tuinen vlinders zullen worden geteld. Daarbij aansluitend zullen ook in de VSB Vlindertuinen, die De Vlinderstichting op 100 plekken in Nederland heeft aangelegd en alle particuliere tuinen de vlinders geteld kunnen worden. Zo krijgen we een prachtig beeld van de vlinders die er in het voorjaar gebruik maken van tuinen.

Schrijf de data alvast in uw agenda en zorg dat u thuis bent om uw eigen tuin mee te kunnen laten doen en kijk of u wellicht behulpzaam kunt zijn bij het tellen in nectarkroegen of VSB Vlindertuinen.

In memoriam: Anja van Beek

Tussen kerst en oud en nieuw kwam de kaart binnen waarin het overlijden van Anja van Beek werd vermeld. Een kaart met een kleurige voorkant met een foto van de morgenrood en een vlindergedicht. Anja had kanker en heeft er lang tegen gestreden, maar heeft het toch op moeten geven. Ze hield van vlinders. Daarom was ze in 1992 een van de eersten die een vlinderroute gingen lopen, in het Westerpark in Zoetermeer. Ook wilde ze meer mensen bij vlinders

Koningspages

betrekken. Ze heeft de Vlinderwerkgroep Zoetermeer opgericht en vele jaren is ze daarvan de enthousiaste trekker geweest. Ik ken haar zelf ook van de vlinderreizen waarmee ze regelmatig mee ging. Daar kon ze hartstochtelijk genieten van de blauwtjes en parelmoervlinders in de Eifel en van de tientallen koningspages als zeiltjes op de oever van een watertje in Hongarije. Bovendien was ze sociaal en actief, een prima reisgenoot. We wensen Hans en haar kinderen veel sterkte toe. *Kars Veling*

De medewerkers van De Vlinderstichting voeren veel projecten uit in opdracht van derden. Hieronder kunt u lezen welke projecten de laatste tijd met een rapport zijn afgerond. Een deel van de rapporten kunt u downloaden op internet. Kijk hiervoor op www.vlinderstichting.nl, homepage, onder de knop actueel/rapporten.

Vlindergegevens voor de aanpassing van LARCH

In 2005 is een nieuwe visie opgesteld voor het kennismodel LARCH. SOVON en De Vlinderstichting zijn gevraagd voor een aantal soorten vogels en vlinders een verdere invulling te geven aan deze nieuwe modellijn. Deze rapportage biedt de basisgegevens over de dagvlinders.

Ecologische status van de hoogveenglanslibel in Noord-Brabant

De hoogveenglanslibel is een bijzondere soort. Het is een van de weinige soorten libellen in Europa waar nog relatief weinig van bekend is.

De hoogveenglanslibel is in Noord-Brabant alleen gevonden in de Reuselse Moeren. In de overige gebieden kon de aanwezigheid van de soort niet worden vastgesteld. De huidige knelpunten in de Reuselse Moeren liggen vooral in de verdroging van het gebied. Maatregelen moeten vooral gericht zijn op herstel van de hydrologie van het gebied.

Ecologische status van de hoogveenglanslibel in Gelderland

De hoogveenglanslibel is in Gelderland alleen gevonden in de beide al bekende gebieden. In de overige gebieden kon de aanwezigheid van de soort niet

worden vastgesteld. De populatie in het Vragenderveen is op dit moment niet bedreigd. Het belangrijkste is dat de voortplantingslocaties elke drie jaar wordt gevolgd. Zowel voor het Vragenderveen als voor het Wooldsche Veer zal in overleg met de beheerder een concreet plan van aanpak worden gemaakt.

Inventarisatie van terreinen voor de Blauwe Brigade Brabant

In het kader van het Actieplan Blauwe Brigade Brabant (Wallis de Vries & De Jonge, 2005) worden leefgebieden van het gentiaanblauwtje hersteld door kleinschalig beheer. Dit rapport behandelt de inventarisatie van de mogelijkheden voor herstelbeheer in een aantal terreinen.

Bedreigde vliegers Overijssel; beheeradvies gentiaanblauwtje

Verschillende bedreigde soorten vlinders en libellen behoeven aangepast beheer om aanwezig te blijven in het huidige Overijsselse landschap. Binnen de provincie Overijssel is een aantal vlinder- en libellensoorten aanwezig waarvoor het noodzakelijk is om de bescherming te verbeteren. Daarom zijn populaties bezocht om de veldsituatie te beoordelen en waar mogelijk beheermaatregelen voor te bereiden. In deze deelrapportage wordt het gentiaanblauwtje behandeld.

In 2004–2005 zijn in het kader van het Beschermingsplan Gentiaanblauwtje via een POP-project herstelwerkzaamheden voor het gentiaanblauwtje uitgevoerd in diverse terreinen in Overijssel. De eerste gunstige resultaten hiervan zullen, op basis van eerder uitgevoerde projecten, over enkele jaren

zichtbaar worden. Ondertussen blijft de toestand voor het gentiaanblauwtje in Overijssel zorgwekkend en de trend is nog steeds minder gunstig dan in andere regio's van het land.

Potenties voor krabbenscheer op enkele locaties in de provincie Utrecht

Tijdens dit project werd een aantal plaatsen beoordeeld op hun mogelijkheden voor groei van krabbenscheerplanten. Het ging hierbij om oudere vindplaatsen waar ten dele nog krabbenscheerplanten of -velden werden teruggevonden en waar ten dele geen planten meer aanwezig waren. Enkele extra locaties zijn meegenomen bij deze beoordelingen. Per locatie worden de mogelijkheden besproken, waarbij ingegaan wordt op beheer en aanplant.

Voortgang beschermingsplan gentiaanblauwtje 2006

In 2006 is de uitvoering van het Beschermingsplan Gentiaanblauwtje op diverse fronten voortgezet. Met de oprichting van de Blauwe Brigade Gelderland is er een derde vrijwilligersgroep voor kleinschalig heidebeheer actief geworden. Het succes van dit werk blijkt nu in Overijssel: daar zetten gentiaanblauwtjes na vijf jaar al in het grootste deel van de plagplekjes eitjes af.

Deelonderzoek: fauna bij plaglocaties op het Kootwijkerzand

In het zuidelijk deel van het Kootwijkerzand is in 2005 op drie locaties bos verwijderd en de toplaag afgeplagd om het stuifproces te reactiveren. Naar aanleiding hiervan wordt de fauna aan de randen van deze locaties in twee jaren geïnventariseerd om de effecten van de

maatregelen te onderzoeken.

Conclusies:

1. Er zijn nog geen harde uitspraken mogelijk over de effecten van het herstellen van de verstuing in verband met de korte tijdspanne en alle overige invloeden die verschillen in de twee jaren kunnen veroorzaken.
2. Er is buiten de plagrand ten opzichte van 2005 een kleine verschuiving van stuifzandsoorten waarneembaar in de richting van de vroegere successiestadia.
3. Binnen de plagrand hebben de eerste stuifzandsoorten die afhankelijk zijn van open zand zich gevestigd.

Het effect van nachtelijk kunstlicht op het gedrag van nachtvlinders - Een literatuurstudie

De Vlinderstichting heeft aanwijzingen dat de stand van nachtvlinders in Nederland achteruit gaat. In de ons omringende landen is de situatie niet beter. Of de toename van nachtelijk kunstlicht een rol speelt bij de achteruitgang is niet bekend. Omdat nachtvlinders belangrijk zijn als bestuivers en als onderdeel van de voedselketen, zouden negatieve effecten van licht op nachtvlinders ernstige ecologische consequenties kunnen hebben.

Het is niet mogelijk om op basis van de resultaten van het, tot nu toe gepubliceerde, wetenschappelijk onderzoek te concluderen dat nachtelijk kunstlicht schadelijk is voor nachtvlinders omdat er onvoldoende gegevens zijn. Wel is bekend dat nachtelijk kunstlicht een aantal levensprocessen van nachtvlinders kan verstoren zoals fourageren, paring en reproductie.

Tentoonstellingen

Onderstaande tentoonstellingen van De Vlinderstichting zijn ondergebracht bij ExpoRent. Informatie over verhuur en beschikbare perioden is te verkrijgen bij ExpoRent, tel. 0481 420164, of exporent@ecomarkt.nl. Of kijk op www.exporent.org.

- Herstel dagvlinders gaat in op achtergronden van de achteruitgang van de dagvlinders en de mogelijkheden die er zijn voor herstel. Huurprijs: € 250,- per vier weken.
- Vlinders in de duinen is een fraai vormgegeven tentoonstelling over het Nederlandse duingebied en de vlinders die daar voorkomen. Huurprijs: €350,- per vier weken.
- Vlinders in het veenweidegebied behandelt vlindersoorten die kenmerkend zijn voor het veenweidegebied. Huurprijs: €75,- per vier weken.
- Tuinieren met planten en dieren stimuleert mensen om hun tuin op een natuurvriendelijke manier in te richten en te onderhouden. Huurprijs: €125,- per vier weken.

Giften

Zoals u weet, is onze minimumdonatie vastgesteld op € 25,-. Maar op ons donatieverzoek van november ontvingen wij van de heer J.J. V. te N. wel € 400,-. Adviesbureau Sticht en Gelre levert jaarlijks rond kerstmis een paar mooie flessen wijn bij ons kantoor af. Daarnaast ontvingen wij een bedrag van € 500,-. Uit de nalatenschap van de heer F.T.E. D. te L. tenslotte, ontvingen wij een bedrag van bijna €10.000,-. Met deze mooie bijdragen kunnen wij weer wat extra's doen voor onze vlinders en libellen!

In 't kort

Expositie 'Dromen van vlinders en bloemen'

Van zondag 1 april tot en met zaterdag 28 april 2007 kunt u de expositie 'Dromen van vlinders en bloemen' bezoeken in galerie María Louise aan de Lodewijk Napoleonlaan 101 te Oosterhout (NB). De poëtische titel dekt de lading die bestaat uit een kleurrijke collectie van aquarellen en acrylschilderijen waarin de natuur centraal staat. Het zijn figuratieve schilderijen waarbij je rustig weg kunt dromen over bloemen en vlinders, die tot leven worden gewekt. Om de rode draad in de expositie tussen kunst en natuur te onderstrepen, wordt op zondag 22 april van 14.00 tot 16.00 uur een lezing gehouden over vlinders en hun wereld door de befaamde vlinderaar, de heer Gibson. Opening galerie: elke zaterdag en zondag van 13.30 tot 17.00 uur in de maand april. Lezing zondag 22 april om 14.00 uur. De entree is € 2,- inclusief koffie of thee.

Zaadlijst

Bij de KNNV afd. Regio Delft is de zaadlijst 2007 verschenen. Deze lijst bevat 95 soorten planten die in een natuurrijke tuin tot hun recht komen. Hij bevat soorten waarop vlinders, hommels, wilde bijen, zweefvliegen op af komen. Op www.knnv.nl/afd.RegioDelft is de lijst te downloaden onder de kop Natuurbeleving. Wilt u hem op papier ontvangen? Stuur een aan u zelf gerichte, gefrankeerde envelop aan: KNNV afd. Regio Delft, Postbus 133, 2600 AC DELFT of via e-mail: afd.RegioDelft@knnv.nl. De zaden kosten € 0,50 per zakje. (excl. portokosten). Meer informatie is te vinden op de website: www.knnv.nl/afd.RegioDelft.

Lezingen

Medewerkers van De Vlinderstichting verzorgen regelmatig lezingen voor uiteenlopende doelgroepen. De inhoud van de lezingen wordt in overleg vastgesteld.

De kosten van een lezing bedragen overdag € 72,- per uur, waarbij ook voor de reistijd het uurtarief in rekening wordt gebracht; 's avonds betaalt u € 90,- per lezing. Daarnaast betaalt u een reiskostenvergoeding van € 0,33 per kilometer. Wilt u een medewerker van De Vlinderstichting voor uw organisatie een lezing laten houden, neem dan contact op met info@vlinderstichting.nl, tel. 0317-467346.

De volgende lezingen staan gepland:

5 april, 20.00 uur

Vlinders en hun omgeving - Kars Veling
KMT, Natuur- en educatiecentrum Het Eksternest (op stadslandgoed De Kemphaan), Kemphaanstraat 1, Almere
Toegang € 4,-

12 april, 20.00 uur

Vlinders en hun omgeving (met speciale aandacht voor het spiegelkopje, groot dikkopje en gentiaanblauwtje) - Kars Veling
KNNV, Gebouw Kamenij, Jeroen Boschstraat 19, Helmond
Toegang gratis

24 april, 20.00 uur

Vlinders en hun omgeving - Kars Veling
KMT, Bezoekerscentrum Tenellaplas, Duinstraat 12, Rockanje
Toegang € 2,50

26 april, 20.00 uur

Libellen - Jaap Bouwman
KNNV Noordwest-Veluwe, Sociaal Centrum de Kiekmure Tesselschadelaan 1, Harderwijk

Tweede druk nachtvlinderigids

Sinds half december is de veldgids NACHTVLINDERS weer te koop. De eerste druk, die begin augustus verscheen, was in twee maanden uitverkocht. Omdat er nog steeds veel vraag naar de gids was, werd besloten een tweede druk uit te brengen. In deze eerste druk waren helaas enkele foutjes geslopen; dit betreft vooral verwijzingen naar een onjuiste pagina. Deze foutjes zijn in de tweede druk verbeterd. De gids is verkrijgbaar in de boekhandel en kost € 39,95. Hebt u de eerste druk, dan kunt u de errata uitprinten in het nieuwsberichtenarchief op onze website www.vlinderstichting.nl.

